

Op zoek naar houvast in een veranderende wereld

Diepenbeek, 18 januari 2024

Algemeen kader

- Opzet: inleidende les
- Referentiekader voor de overige lessen van Katrijn Dries, Ann Peuteman en Wim Distelmans
- Uitgangspunt: twijfel aan en verwondering over veranderende uitgangspunten
- Methode: Waarom-vragen in plaats van hoe-vragen? Laatste vragen in plaats van voorlaatste vragen?

I. Voorstel

- Vergeet tegenstelling links-rechts; progressief-conservatief
- Zowel conservatieve als progressieve visies op ethiek zijn algemeen bekend en perfect voorspelbaar (dovemansgesprekken)

I. Voorstel

- *Omgekeerde richting*: laten we (Socratische) vragen stellen over de grondslagen van onze ethische visies, zowel conservatieve als progressieve. Laten we opnieuw ‘eeuwige vragen’ stellen.
- Vanuit het adagium: ‘Waarvoor je staat zegt wie je in wezen bent’
- *Sterke evaluaties* bepalen je identiteit (in tegenstelling tot zwakke evaluaties: bruis- of plat water?)

II. Fundamenten van ethiek

Over eeuwige vragen en
voorbijgaande antwoorden

Over eeuwige vragen

- Wie is de mens?
- Wat is de plaats van de mens in de wereld?
- Is er meer dan de zichtbare en meetbare werkelijkheid?

DE METAFYSISCHЕ TRINITEIT

En
voorbijgaande
antwoorden

- de vragen blijven, maar de antwoorden veranderen
- *Drie grote tijdvakken*
 - De premoderne cultuur
 - De moderne cultuur
 - De postmoderne cultuur
- De cultuurwet van de ongelijktijdige gelijktijdigheid

Ongelijktijdige gelijktijdigheid

- Theoretisch zijn veranderingen met elkaar verweven
- Praktisch treden die veranderingen op in een bepaalde volgorde. Repercussies op ethiek
 - Eerst verandert het wereldbeeld
 - Vervolgens verandert het mensbeeld
 - Ten slotte verandert het Godsbeeld

De premoderne cultuur

MENS

WERELD

GOD

Niet autonoom

organisme

Ja, bewijsbaar

De moderne cultuur

Mens

Wereld

God

Autonoom

Mechanisme

? /Neen

De postmoderne cultuur

Wereld

Mechanisme of organisme

Mens

Autonoom/niet-autonoom

God

?/ja/nee/ Wie?

Op zoek naar een nieuw wereldbeeld

➤ *Wetenschappelijke evolutie*

➤ *Het maatschappelijke debat*

- *Green deal en digitalisering: klimaat versus milieu*

- Hoe een mechanisch met een organisch wereldbeeld verenigen?

Op zoek naar een nieuw mensbeeld

- *Autonomie en zelfbeschikking: het eerste maar niet het laatste woord*
- *Onderscheid tussen zwakke en sterke evaluatie*
 - *Zwakke evaluatie: louter subjectief*
 - *Sterke evaluatie: meer dan subjectief*
- *De uitdaging van een morele identiteit: wat betekent dat 'Wees jezelf'?*

Op zoek naar een nieuw Godsbeeld

➤ *Het postrevolutionaire klimaat*

- ???

Ethische casussen en Socratische vragen

- Sjabloon van premoderne samenlevingen: **VERBODEN**
- Sjabloon van de hedendaagse samenleving: afschaffing van verboden en klemtoon op **ZELFBESCHIKKING** en **AUTONOME KEUZE**
- Uitdagende vragen in alle casussen:
 - 1) Is autonomie het eerste of het laatste woord?
 - 2) Op basis waarvan kan je een keuze maken?
 - 3) Hoe vermijd je het creëren van nieuwe taboes?

Ethische casussen en Socratische vragen

- Een nieuwe situatie voor de huidige generatie: het ambigue statuut van ongeziene keuzemogelijkheden en de uitdaging van sterke evaluaties
 - Aandacht voor gehandicapten en de NIPT-test
 - Kinderwens en kennis van ouders: KID-praktijken
 - Het statuut van de biologische band, maakbaarheid van het lichaam (Dries)
 - De betekenis van ouderdom en dood: zelfbeschikking en relatievorming (Peuteman)
 - Palliatieve geneeskunde: waarom-vragen (Distelmans)